

Uczestnictwo w demokracji: Zaangażowanie obywatelskie i aktywizm

Wprowadzenie

Uczestnictwo młodzieży i zaangażowanie obywatelskie mają zasadnicze znaczenie dla budowania integracyjnych, silnych i trwałych demokracji. Przyczyniają się one do spójności społecznej i powinny być dostępne dla wszystkich, niezależnie od płci, wieku czy statusu społeczno-ekonomicznego.

Unia Europejska kładzie nacisk na włączanie młodzieży jako sposób na wspieranie aktywnego obywatelstwa, integracji i solidarności. **Rada Europy** podkreśla, że uczestnictwo nie jest celem samym w sobie, ale środkiem służącym poprawie jakości życia młodych ludzi i wzmocnieniu społeczeństwa.

Młodzi ludzie stanowią **16,3% ludności UE** (Eurostat, 2021). Ich prawo do uczestniczenia w podejmowaniu decyzji, które ich dotyczą, jest gwarantowane przez **Konwencję Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych o Prawach Dziecka (1989)**. Angażowanie ich w życie społeczne rozwija odpowiedzialność, krytyczne myślenie i zaufanie do instytucji, a jednocześnie pomaga kształtować bardziej sprawiedliwą politykę, która odzwierciedla rzeczywiste potrzeby.

Pojęcie **młodości** definiuje się różnie, w zależności od kontekstu. Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych stosuje przedział wiekowy 15–24 lata, koncentrując się na przejściowym okresie od dorastania do dorosłości. Program Erasmus+ stosuje szerszą definicję wieku 13–30 lat, uznając, że ścieżki społeczne, edukacyjne i zawodowe młodych ludzi są często wydłużone. Te różnice pokazują, że „młodość” to nie tylko etap biologiczny, ale także kategoria społeczna, kształtowana przez czynniki kulturowe i instytucjonalne.

Kluczowe pojęcia i definicje

Uczestniczenie w życiu społecznym to coś więcej niż tylko głosowanie lub kandydowanie w wyborach. Oznacza ono posiadanie odpowiedniej przestrzeni i możliwości wpływania na decyzje oraz aktywnego przyczyniania się do rozwoju społeczeństwa, zarówno indywidualnie, jak i zbiorowo. Liczące się uczestnictwo wymaga również dostępu do informacji, możliwości dialogu oraz mechanizmów wsparcia, które umożliwiają młodym ludziom wyrażanie swoich poglądów i odzwierciedlanie ich w polityce.

Aktywne obywatelstwo odnosi się do wiedzy, umiejętności i kompetencji niezbędnych do pełnego uczestnictwa w życiu demokratycznym i przyczyniania się do rozwoju społeczeństwa. Obejmuje ono świadomość praw i obowiązków, umiejętność współpracy z innymi oraz pewność siebie potrzebną do przeciwstawiania się nierównościom. Poprzez aktywne uczestnictwo w życiu społecznym młodzi ludzie wzmacniają kulturę demokratyczną i budują zaufanie do instytucji.

Wreszcie **polityka młodzieżowa** jest rozumiana jako zbiór strategii publicznych, które tworzą sprzyjające warunki dla rozwoju osobistego i społecznego młodych ludzi. Daje ona możliwości w zakresie edukacji, zatrudnienia, zdrowia i pracy z młodzieżą, jednocześnie promując integrację i równy dostęp. Skuteczna polityka młodzieżowa uznaje młodych ludzi zarówno za beneficjentów, jak i aktywnych partnerów w kształtowaniu ich społeczności i społeczeństw.

Kluczowym osiągnięciem w tej dziedzinie jest **Europejska Karta na rzecz młodzieży i demokracji**, której celem jest budowa i konsolidacja przestrzeni demokratycznej bardziej przyjaznej młodzieży oraz zapewnienie, aby głos młodych ludzi był formalnie, stale i trwale reprezentowany w UE. Równolegle **Europejskie Forum Młodzieży**, jako największa platforma organizacji młodzieżowych w Europie, odgrywa istotną rolę w reprezentowaniu interesów młodych ludzi, wzmacnianiu ich demokratycznego udziału w życiu publicznym oraz promowaniu ich praw na szczeblu UE.

Przykłady z życia

Wiele krajów europejskich wdrożyło te ramy w życie. **Rady i Parlamenty Młodzieży** zapewniają przestrzeń do otwartej debaty i sprzyjają rozwojowi kultury demokratycznej. Niektóre rządy zreformowały prawo wyborcze, **obniżając wiek uprawniający do głosowania** (np. Austria, Estonia, Niemcy, Grecja), co bezpośrednio wzmocniło wpływ młodych ludzi.

Programy lokalne i krajowe również mają znaczenie. Na przykład Finlandia i Holandia mają silne systemy edukacji nieformalnej i Rady Młodzieży, co prowadzi do wyższego poziomu zaangażowania obywatelskiego. Obszary wiejskie lub grupy takie jak NEET (osoby niepracujące i nie uczące się) często potrzebują natomiast ukierunkowanych programów pomocy i mentoringu, aby pokonać bariery utrudniające uczestnictwo.

Dane i statystyki

Pomimo znacznych wysiłków nadal istnieją luki w zakresie uczestnictwa młodzieży. W **wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2019 r.** zagłosowało tylko 36% młodych ludzi w wieku 15–30 lat, co stanowiło wynik znacznie poniżej ogólnej frekwencji (Parlament Europejski, 2023).

Jednocześnie ponad **60% młodych ludzi** bierze udział w nieformalnych działaniach, takich jak protesty, petycje lub wolontariat (Europejskie Forum Młodzieży). Ponad **70%** angażuje się politycznie na platformach cyfrowych, takich jak Instagram, TikTok lub X (Eyes on Europe, 2020).

Niemniej jednak nierówności nadal istnieją. **24,1% młodych ludzi w wieku 15–29 lat** w UE jest zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (Eurostat, 2024). Grupy marginalizowane, w tym osoby należące do grupy NEET, mniejszości i młodzież wiejska, napotykają bariery strukturalne, które ograniczają ich szanse na równy udział w życiu demokratycznym.

Wyzwania i kontrowersje

Pomimo postępów nadal istnieje kilka przeszkód:

- ◆ **Niski udział w wyborach:** Związany z brakiem zaufania do instytucji politycznych, słabą edukacją obywatelską i przekonaniem o ograniczonym wpływie.
- ◆ **Niedostateczna reprezentacja grup marginalizowanych:** Bariery strukturalne ograniczają dostęp do informacji i możliwości uczestnictwa.
- ◆ **Ryzyko cyfrowe:** Platformy internetowe narażają młodzież na dezinformację, mowę nienawiści i polaryzację, co może zniechęcać do zaangażowania.
- ◆ **Tokenizm:** Konsultacje czasami nie wpływają na rzeczywistą politykę, co powoduje frustrację i apatię.
- ◆ **Luki instytucjonalne:** Brak zrównoważonego finansowania i długoterminowych strategii osłabia ciągłość, zwłaszcza w kontekście lokalnym.

Zasoby i dodatkowe informacje

- ✦ Bielecka, E. (Ed.). (2022). *Youth participation and solidarity: Handbook for students and teachers of social professions*. Wydawnictwo Akademickie. https://young.uwb.edu.pl/wp-content/uploads/2022/01/Bielecka-E.-ed.-Youth-Participation-and-Solidarity_2022.pdf
- ✦ Council of Europe. (2015). *Have your say! Manual on the revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life*. <https://rm.coe.int/16807023e0>
- ✦ European Center for Not-for-Profit Law - ECNL. (2023). *New dimensions for public participation: Models to enhance engagement in the European Union*. https://ecnl.org/sites/default/files/2023-11/ECNL_New%20dimensions%20for%20public%20participation_Nov%202023.pdf
- ✦ European Committee of the Regions. (2022). *Charter on youth and democracy*. https://www.youthforum.org/files/EU-Charter-on-Youth-and-Democracy_signed.pdf

- ✦ European Youth Forum. (brak daty). *Policy and advocacy resources*. <https://www.youthforum.org>
- ✦ Golombek, S. (Ed.). (2002). *What works in youth participation: Case studies around the world*. International Youth Foundation.
https://iyfglobal.org/sites/default/files/WW_Youth_Participation.pdf
- ✦ Gretscher, A., Kiilakoski, T., & Levamo, T.M. (2015). *Youth participation: Good practices in different forms of regional and local democracy*. Finnish Youth Research Society. <https://doi.org/10.13140/RG.2.1.4315.0806>
- ✦ Moś, B. (2021). *Practical dimensions of youth policy implementation in Poland on the example of the Europe4Youth Association*. Europe4Youth.
<https://rep.up.krakow.pl/xmlui/bitstream/handle/11716/10791/YCEE-2020-05--Practical-dimensions--Mos.pdf>
- ✦ European Democracy Youth Network & European Partnership for Democracy. (2023). *Youth Participation Handbook*.
https://youthdemocracycohort.com/wp-content/uploads/2023/03/YDC_Handbook_web.pdf
- ✦ Critical Thinkers Project. (2022–2023). *Toolbox: Educational materials on critical thinking and active participation*. https://www.salto-youth.net/downloads/toolbox_tool_download-file-3393/Toolbox%20A4_compressed.pdf

Źródła dostępne na dzień 15 września 2025 r.

**Dofinansowane przez
Unię Europejską**

Sfinansowane ze środków UE. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub Europejskiej Agencji Wykonawczej ds. Edukacji i Kultury (EACEA). Unia Europejska ani EACEA nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Kod projektu: KA220-YOU-000286883